

- розробити систему економічних інструментів, яка б стимулювала лісокористувачів використовувати і облаштовувати лісові території для туризму і відпочинку населення;
- створити на природоохоронних територіях області мережу природо-пізнавальних стежок для використання їх з навчально-освітньою метою;
- проводити політику заохочення місцевих органів влади і приватних інвесторів до розвитку сучасної туристичної та рекреаційної бази на лісових територіях (туристичні бази для тривалого і короткочасного відпочинку, наметові табори, навчально-освітні стежки, лижні курорти тощо);
- посилити співпрацю та координацію дій органів місцевого самоврядування і постійних лісокористувачів в питанні освоєння, благоустрою та впорядкування лісових територій з метою раціонального використання і охорони приємських рекреаційних лісів.

Література

1. Генсірук С.А., Нижник М.С., Копій Л.І. Ліси Західного регіону України/ Наукове товариство ім. Шевченка, МО України, УкрДЛТУ: Відп. Ред. Генсірук С.А. – Львів: УкрДЛТУ, 1998. – 407 с.
2. Дейнека А.М., Копач М.В. Проблеми і перспективи рекреаційного використання лісів Львівської області// Регіональна економіка № 2, 2001. – С. 171-175.
3. Карпатский рекреационный комплекс. Долишний М.И., Нудельман Н.С., Ткаченко К.К. и др. – К.: Наук. думка. 1984. – 148 с.
4. Кучерявый В.А. Зеленая зона города. – К.: Наук. думка, 1981. – 247 с.
5. Рекреаційна політика в Карпатському регіоні: принципи формування, шляхи реалізації (Кравців В.С., Євдокименко В.К., Габрель М.М., Копач М.В.) – Чернівці, 1995. – 72 с.
6. Синякевич І.М. Інструменти екополітики: теорія і практика. – Львів: ЗУКЦ, 2003. – 188 с.
7. Фурдичко О.І., Бондаренко В.Д. Лісорекреаційні ресурси Львівщини та напрямки їх ефективного використання// Проблеми і перспективи розвитку природоохоронних об'єктів на Розточчі. – Львів: Логос, 2000. – 248 с.

УДК 630*26:630*913

Ст. наук. співроб. Г.Б. Гладун,
канд. с.-г. наук – УкрНДЛГА ім. Г.М. Висоцького

СУЧАСНИЙ АГРОЛІСОЛАНДШАФТ: ФОРМУВАННЯ ТА ОХОРОНА

Пропонуються шляхи вирішення проблем, що існують у сучасних ландшафтах завдяки порушенням регламентованих норм у природокористуванні і, насамперед, нераціональному використанні сільськогосподарських земель та їх надмірній господарській освоєності. Розглядається порушене коло питань та формування сучасних агролісоландшафтів.

Ключові слова: агролісоландшафт, лісоаграрний ландшафт, охорона, принципи формування

Senior scientific employee G.B. Gladun – URIFFM named after G.M. Vysotskiy

Modern agroforest landscape: formation and protection

The ways to solve the problems, which exist in modern landscapes due to infringements of regulated norms in nature using and first of all due to irrational using of agricultural lands and their excessive economical exploitation are proposed. The above-mentioned questions as well as formation of modern agroforest landscapes are discussed.

Keywords: agroforest landscape, forest and agrarian landscape, protection, principles of formation

Ідея оптимального ландшафтного планування вперше була обґрунтована видатним вченим – агрономом В.В. Докучаєвим [1, 2], що ввійшло стійкою парадигмою у сучасні науки про природу. Згодом, ця геніальна ідея була розвинута когортою видатних його послідовників та учнів: Г.М. Висоцьким [3, 4], Л.С. Бергом [5], Д.Л. Армандом [6-8] та багатьма іншими та сформувалась як самостійний науковий напрямок. Розвиток ідеї про сучасні ландшафтні системи пов'язані з іменами ряду вчених-географів: О.С. Ісаченка [9], Ф.Н. Мількова [10, 11], В.А. Ніколаєва [12], В.М. Чупахіна [13], Г.І. Швєбса [14, 15], П.Г. Шищенка [16, 17] та інших.

Відповідно до ДСТУ 17.8.1.01-88 під ландшафтом розуміють територіальну систему, яка складається із взаємодіючих природних або природних і антропогенних компонентів, а також комплексів нижчого таксономічного рангу. Компонентами ландшафту виступають його складові частини, які представлені фрагментами окремих сфер географічної оболонки. До природних компонентів відносять повітря, поверхневі та підземні води, гірські породи, ґрунти, рослинний та тваринний світ, до антропогенних – усі об'єкти виробничої та невиробничої діяльності людини [18].

Паралельно розвивались наукові підвалини щодо сільськогосподарського ландшафтознавства та розробка критеріїв його оптимізації, враховуючи специфіку та інтенсивність антропогенних перетворень в них. Не поглиблюючись в історичні аспекти розвитку наукових уявлень, необхідно зосередити увагу на розмежуванні та чіткому визначенні базових ключових питань сільськогосподарський ландшафт та агроландшафт. Очевидно, що істотні відмінності зазначених визначень впливають із аналізу словосполучень, що їх утворюють. Знак тотожності між ними неможливо поставити не тільки по їх смислового навантаженню, а й маючи на увазі ту різну сукупність господарської, екологічної і соціальної ролі, що вони виконують. Необхідно дотримуватись думки, що сільськогосподарський ландшафт є більшою таксономічною одиницею щодо відношення до агроландшафту (від грецьк. *αγρος* – поле, нім. *Landschaft* – загальний вигляд місцевості – антропогенний вид ландшафту, природна рослинність якого на значній частині його площі замінена на агробіоценози), оскільки останній поєднує у собі лише польові угіддя та землі, що піддаються обробітці. Територіально ці землі дислокуються не тільки в межах привододільного та присіткового земельних фондів, а й у гідрографічній мережі (конуси виносу, заплавна та суходільна частини річкових долин тощо). До сільськогосподарського ландшафту відносяться разом з орнопридатними землями і об'єкти господарської, комунальної та соціальної інфраструктури, що обслуговують зазначену галузь та ті, що дислоковані в їх просторових межах чи трансграничні об'єкти.

Подібна ж багатоваріантність пов'язана також у сучасній літературі із такими ключовими поняттями як агролісоландшафт та лісоаграрний ландшафт. На сучасний момент відсутні чіткі класифікаційні та нормативні вимоги щодо цих понять. Водночас, їх тлумачення важливе не лише з точки зору науки. Воно пов'язано з якісною ознакою перетворення антропогенних ландшафтів в більш високопродуктивні та екологічно, економічно й соціально

стабільні території. Відповідно до цього, при застосуванні поняття агроліс-ландшафт необхідно розуміти такий рівень кількісного застосування лісових меліорацій (суми площ масивних захисних лісів та захисних лісових насад-жень), при якому їх трансформуючий вплив істотно не змінює властиві для аг-роландшафту процеси обміну речовиною, енергією та інформацією, не забез-печує при застосуванні виробничих антропогенних впливів його гомеостаз та притаманні стійким природним ландшафтам процеси самовідновлення та са-морегуляції.

Відповідно, лісоаграрний ландшафт має усталені ознаки таких систем-них перетворень, які за умови їх відповідної і незворотної дії у часі та прос-торі призведуть до регенерації втрачених (з певними обмеженнями) у процесі експлуатації природних ландшафтів.

Найвищою ж ланкою антропогенної "еволюції" лісоаграрного лан-дшафту має бути оптимізований лісоаграрний ландшафт, в територіальних межах якого підтримується стійкий екологічний, економічний та соціальний баланс, деструктивні процеси та явища в ньому зведені до екологічно безпеч-ного мінімуму. При цьому означені оптимальні лісоаграрні ландшафти по-винні мати чітку зонально – регіональну відмінність та відповідність.

При оцінці головних ознак, що властиві лісоаграрним ландшафтам застосовуються і інші критерії. В.Ю. Юхновський вважає [19], що такою оз-накою має бути максимальна біологічна продуктивність та підтримання еко-логічно чистого середовища. Він же розробив основні цілі щодо формування оптимізованого лісоаграрного ландшафту:

- забезпечення максимальної продуктивності відновлювальних природних ре-сурсів, головним чином біологічних;
- ефективне використання відновлювальних, невичерпних, не забруднюючих середовище джерел енергії;
- запобігання стихійним процесами як природного, так і техногенного поход-ження (змив ґрунту, вітрова ерозія, заболочення, підтоплення, обміління рі-чок, забруднення води, повітря, ґрунту тощо);
- оптимізація санітарно-гігієнічних умов природного середовища;
- забезпечення найкращих природних умов для виховання і культурного роз-витку людини.

В.Ю. Юхновський визначає лісоаграрні ландшафти – як "природно-гос-подарські територіальні системи сільськогосподарського призначення, які яв-ляють собою складні утворення географічної оболонки з цілісним поєднанням природних елементів (рельєфу, ґрунтів, вод, лісової рослинності та ін.) і антро-погенних умов їх використання у сільськогосподарських цілях та забезпечення природоохоронної інфраструктури. Лісоаграрний ландшафт як ресурсозберіга-юча й ресурсовідновлювальна система є об'єктом раціонального використання природи, трудових і матеріальних ресурсів. У той же час він виступає як сере-довищеутворювальна система і як така, що зберігає генофонд" [19].

Однією із вдалив спроб розробки моделі регіональних лісоаграрних ландшафтів для південного та сухого Степу України є монографія Г.О. Мо-жейка [20]. Автором розроблена концепція та принципи побудови лісоаграр-них ландшафтів на основі розрахункових методів і врахування кліматологіч-

них особливостей кожного з ландшафтних виділів. Розглянуті також і деякі теоретичні питання, що пов'язані з водно-сольовим режимом ґрунтів та рослин, вивчено ступінь вразливості ґрунтів до дефляції, ландшафтно-типологічних ознак лісоаграрних ландшафтів, принципів положення щодо конструювання останніх.

На основі спільних досліджень акад. РАСХН Е.С. Павловського, чл.-кор. К.Н. Кулика, А.С. Рульова і К.І. Зайченка розроблені методологічні основи ландшафтно-агролісомеліорації. Вони вважають, що одним з головних напрямків розвитку методології лісомеліоративної облаштованості ландшафтів є використання в сучасній агролісомеліоративній науці досягнень системного аналізу, кібернетики, ландшафтознавства й екології [21].

Адаптивна-ландшафтна парадигма ґрунтується на принципах невичерпного, збалансованого і компенсаторного природокористування. Вона радикально відрізняється від нині сформованої парадигми природокористування, що заснована на невичерпності і відновлюваності природних ресурсів біосфери. Адаптивний-ландшафтний принцип припускає систему землекористування, адаптовану до динамічно рівноважного ходу процесів обміну речовини й енергії в ландшафті і спрямовану на підтримку балансу між витратою ресурсів і їх відновленням.

В основі адаптивної-ландшафтної парадигми лежить закон необхідної розмаїтості Уінера-Шеннона-Ешбі [22], відповідно до якого для стійкого існування кібернетичної системи (у т.ч. агрогеосистеми) необхідно, щоб вона мала внутрішню розмаїтість для блокування різноманітних зовнішніх і внутрішніх збурювань. Це означає, що керований об'єкт і функція керування повинні бути різноманітні. Цей кібернетичний закон є методологічною основою адаптивної-ландшафтної облаштованості територій.

Ключовим поняттям ландшафтно-агролісомеліорації є агролісоландшафт [23]. У розумінні К.Н. Кулика, А.С. Рульова, агролісоландшафт – модифікація сільськогосподарського ландшафту, що формується і функціонує під впливом систем захисних лісових насаджень. Останні характеризуються стабілізуючим біогеофізичним впливом на навколишній простір, що сприяють відновлення деградуючих компонентів ландшафту і є основою адаптивної організації агровиробництва та землекористування, а також зберігають біологічну розмаїтість агротериторій [24].

Необхідно відзначити, що у їх визначенні агролісоландшафту також не вистачає кількісного критерію (залісненості території), що дає змогу чітко визначати трансформацію агроландшафту в лісоаграрний ландшафт. Автори теж ототожнюють поняття лісоаграрний ландшафт та агролісоландшафт. Але незважаючи на це, розробка нормативів є першочерговим завданням перед ландшафтно-агролісомеліорацією.

Коеволюція поглядів аграріїв та лісомеліораторів на існування та зміст захисних насаджень в агроландшафтах в останні роки привела до зближення позицій в методології застосування лісомеліоративних комплексів. Щораз більше вчених та практиків звертають увагу на необхідність реального втілення ідеї ландшафтного балансу Докучаєва-Вільямса про заліснення

водороздільних площ лісовими лінійними насадженнями в поєднанні з іншими категоріями лісових об'єктів, захисний вплив яких охоплював би всю територію агроландшафтів і утворював єдиний функціональний механізм стабілізації атмосфери, гідросфери, педосфери.

Ця теза стає головним теоретичним положенням сучасної лісової меліорації, що є синтетичним продуктом узагальнення захисного впливу лісових насаджень різних форм і цільового призначення на певних категоріях земельного фонду.

Теоретична і методологічна база ґрунтується на результатах вивчення захисного впливу систем полезахисних лісових смуг, ґрунтоводоохоронних водо-(стоко-)регулювальних контурно-меліоративних систем, лощинно-яружно-балкових систем протиерозійних насаджень, лісових насаджень, що захищають водойми, шляхи транспорту, комунікації й інші об'єкти в межах єдиного географічного простору – агролісоландшафту.

Сучасні наукові уявлення дають змогу розглядати штучно створені захисні насадження як єдиний комплекс, що повинен разом з масивами природних та рукотворних лісів утворювати загальнодержавну систему лісів і захисних лісових насаджень, що виконує середовищеутворювальну роль і є засобом стабілізації землекористування.

З урахуванням головної ідеї лісомеліорації щодо створення відповідного до сучасного рівня порушень екологічного потенціалу в межах розглянутої вище системи лісів і захисних лісових насаджень, окремі категорії насаджень за функціональними ознаками повинні бути певним чином дислоковані в межах агроландшафту від водоподілу до гідрографічної сітки.

Це спонукає до часткового перегляду парадигм полезахисного лісорозведення, яке розвивалось під впливом і тиском інтенсивного землеробства, що зумовлювало певні параметри систем лісових смуг та інших категорій насаджень. Реалії сьогодення, що пов'язані з проведенням земельної реформи в державі, зміною акцентів у землеробстві, зумовлюють необхідність додаткового обґрунтування міжсмугових відстаней, структури полезахисних насаджень та розміщення їх в межах орних земель.

Сумніви щодо доцільності розміщення лісових смуг на відстані 25-30Н (висот деревостанів) висловили ще класики агролісомеліорації Г.М. Висоцький [3], М.І. Сус [25], а також І.А. Гольцберг [26] та М.М. Львович [27], які також вважали чітко вираженою вітрозахисною відстанню 15-20 Н. Дещо пізніше таку ж думку підтвердили результати досліджень О.Р. Константинова [28].

Дискусійним було також питання про форму полів. Пропонувались прямокутні (найбільш зараз поширені), квадратні, формою бджільникових сот, неправильної форми та інші. Але найбільш доцільним в сучасних умовах (при відсутності жорсткого адміністративного поділу водозборів) є комбінування різних форм полів, що відповідають багатоукладному сільськогосподарському виробництву, коли окремі поля можуть бути від кількох гектарів (фермерські, індивідуальні і орендні) до площі 70-100 га (колективні, акціонерні та інші). І все ж площа полів тісно пов'язана з прибавкою врожаю від захисної дії лісових смуг. На полі площею 100 га вона складала 40 %, на 50 га –

сягає 50 %, на 10 га – 120 % відносно врожаю 12 ц/га на незахищеному відкритому полі. При врожаї 20 ц/га прибавка відповідно становить на полях різної площі 20; 25 і 60 % [28, с. 191].

Зменшення площ полів доцільно в посушливих умовах, оскільки ефект зниження випаровуваності дуже тісно пов'язаний зі зменшенням розміру кліток полів, що створюються лісовими смугами. Зменшення площ полів у 2-3 рази відносно до існуючих дасть змогу зекономити лише на випаровуванні 40-100 мм вологи, що істотно покращує умови водозабезпечення рослин. Необхідно також наголосити, що снігозатримання на менших полях більш ефективне, а надходження вологи від сніготанення також підвищиться. За таких умов з'являються реальні передумови розвитку системи сухого незрошуваного землеробства, яке можна широко впроваджувати в посушливих південних регіонах. За деякими оцінками в агроландшафтах зараз втрачається третина поживних речовин, 16 млрд. м³ води, який досить для формування 16 млн. т зерна. Забруднюються ресурси прісної води. Площа деградованих ґрунтів збільшується щорічно на 80 тис. га. Щорічні втрати чистого доходу складають майже 3,0 млрд. доларів США [29].

Тільки за рахунок докорінної зміни гідрологічних параметрів, під впливом лісових смуг та захисних насаджень на значних територіях, їх загальнокліматичні умови покращуються наскільки, що південний степ стає схожий з північним, а північний – з лісостепом, але з більшим балансом тепла [23].

Місце сучасних лісових меліорацій в раціональній структурі природокористування (як у сфері соціально-виробничої діяльності, так і в системі ландшафтного формування та адаптивного землекористування) стає чимраз більш рельєфно окресленим і визначеним не тільки з-за безпрецедентно прогресуючих негативних процесів агроландшафтів (деградації рослинного і ґрунтового покривів, забруднення, спустошення тощо), а в першу чергу через розуміння того, що необхідні рішучі, безповоротні та термінові системні заходи щодо припинення руйнування агроландшафтів як одного з основних засобів забезпечення продовольчої безпеки держави, а за великим рахунком – і збереження нації та її незалежності.

Попередження формування концентрованих водних потоків від грозових та талих вод повинно розпочинатись вже на землях привододільного земельного фонду з ухилом від 0,5⁰ шляхом розпилення та поглинання стоку полезахисними смуговими насадженнями, а на присіткових схилах – стокорегулювальними лінійними насадженнями в межах ландшафтних смуг. Останні – це територіальні формування, які мають однакове положення стосовно рубежів зміни інтенсивності горизонтальних потоків і тому мають загальні риси протікання фізико-географічних процесів у їх межах. За їх межами повинні застосовуватись посилені головні (магістральні) захисні насадження.

Імперативом сучасних досліджень щодо гармонізації системи розсіяних лісів і захисних лісових насаджень є встановлення раціонального балансу, участі різних форм лісових об'єктів у межах агроландшафтів, створення прямоподібної структури насаджень, яка б відповідала з одного боку критеріям оптимальних типів умов місцезростання, а відповідно і їх біологічної

стійкості, а з іншого – оптимальному лісомеліоруючому впливу на територію їх безпосередньої дислокації та за її межами. Це чи не єдиний напрямок максимального наближення агроландшафтів до природних екосистем за умови збереження раритетних біотопів.

Формування різних за формою та призначенням лісових насаджень на відкритих просторах агроландшафтів Г.М. Висоцький назвав "лісопіллям" [3]. І майже через 60 років на порядок денний при формуванні оптимальних агроландшафтів у Європі постає новий науковий напрямок – агролісівництво, лісове землеробство, що поєднує сумісне вирощування на польових угіддях дерев та чагарників і різних сільськогосподарських культур. За призначенням аграрні угіддя використовуються тут як орні землі, та як пасовища під захистом розріджених рядів дерев чи чагарників на відстанях, що зручні для використання сільськогосподарської техніки.

Висновки. Таким чином, узагальнені основні сучасні уявлення щодо просторової геометрії сучасного агролісоландшафту, повинні компонуватись залежно від конкретних природнокліматичних умов. Але незалежно від цього, необхідно формувати під захисним впливом лісонасаджень відповідний до ступеня порушеності довкілля біоекологічний потенціал на різних просторових його елементах. Це дасть змогу не лише істотно вплинути на врожай і загальну фітопродуктивність, але і створити передумови для часткового відновлення втрачених функцій самовідновлення і саморегуляції, а значить і забезпечення його стабільності в майбутньому. Тому необхідною та своєчасною вбачається інтенсифікація інтеграційних процесів науково-дослідних установ, міністерств та відомств щодо розробки та впровадження оптимальних лісоаграрних ландшафтів, збалансування та гармонізацію біоресурсоутворюючих й екологічних їх нормативів у межах назрілої відповідної науково-дослідної програми під координацією УААН, тим більше, що стратегічні напрямки розвитку агроекосистем вже детально окреслені.

Література

1. Докучаев В.В. Избранные сочинения: В 2 т. – М.: Сельхозгиз, 1949, т. 1. – С. 231-289.
2. Докучаев В.В. Наши степи прежде и теперь. – М.: Сельхозгиз, 1936. – 102 с.
3. Высоцкий Г.Н. Учение о влиянии на изменение среды его произрастания и на окружающее пространство (учение о лесной пертиненции). – М.: Гослесбумиздат, 1950. – 102 с.
4. Высоцкий Г.Н. Учение о лесной пертиненции// Г.Н. Высоцкий. Защитное лесоразведение. Избранные труды. – К.: Наук, думка, 1983. – С. 55-139.
5. Берг Л.С. Климат и жизнь. – М.: Сельхозгиз, 1947. – 355 с.
6. Арманд А.Д. Механизмы устойчивости геосистем// Факторы и механизмы устойчивости геосистем. – М.: ИГ АН СССР, 1989. – С. 81-93.
7. Арманд Д.Л. Наука о ландшафте: основы теории и логико-математические методы. – М.: Мысль, 1975. – 287 с.
8. Арманд Д.Л. Физико-географические основы проектирования сети полезащитных лесных полос. – М.: АН СССР, 1961. – 368 с.
9. Исаченко А.Г. Ландшафтознание и физико-географическое районирование. Учебник. – М.: Высшая школа, 1991. – 336 с.
10. Мильков Ф.Н. Рукотворные ландшафты. – М.: Мысль, 1978. – 85 с.
11. Мильков Ф.Н. Сельскохозяйственные ландшафты, их специфика и классификация// Природные комплексы и сельское хозяйство/ Вопросы географии. – М.: Мысль. – 1984, № 124. – С. 24-33.

12. Николаев В.А. Концепция агроландшафта// Вестник МГУ. Серия 5. – География. 1987, № 2. – С. 22-27.
13. Чупахин В.М. Основы ландшафта. – М.: Агропромиздат, 1987. – 168 с.
14. Швец Г.И. Контурное земледелие. – Одесса: Маяк, 1985. – 55 с.
15. Швец Г.И. Концепция природно-хозяйственных территориальных систем и вопросы рационального природопользования// География и природные ресурсы. – М.: Сельхозгиз, 1987, № 4. – С. 30-38.
16. Шищенко П.Г. Геоэкологическое обоснование норм нагрузок на ландшафты в землеустроительном и мелиоративном проектировании// Нормирование антропогенных нагрузок: Тез. докл. Всес. конф. "Устойчивость и изменчивость геосистем как научная основа нормирования антропогенных нагрузок". – М.: Сельхозгиз, 1988. – С. 46-49.
17. Шищенко П.Г. Прикладная физическая география. – К.: Высш. шк., 1982. – 192 с.
18. ГОСТ 17.8.1.02-88 (СТ СЭВ 6005-87). Ландшафты. – М. Госкомстандарт СССР. – 7 с.
19. Юхновський В.Ю. Лісоагтарні ландшафти рівнинної України: оптимізація, нормативи, екологічні аспекти. – К.: Інститут аграрної економіки, 2003. – 273 с.
20. Можейко Г.А. Лесоагтарные ландшафты южной и сухой степи Украины. – Харьков: ООО "Эней", 2000. – 312 с.
21. Агролесомелиоративная наука в XX веке/ А.Н. Каштанов, Е.С. Павловский, К.Н. Кулик, И.П. Свинцов и др. – Волгоград: изд. ВНИАЛМИ, 2001. – 366 с.
22. Абакумов В.А. Иерархичность организации биосферы// Методологические аспекты биосферы. – М.: Наука, 1975. – 159 с.
23. Павловский Е.С. Концепция современной агролесомелиорации. – Вологоград: изд. ВНИАЛМИ, 1992. – 38 с.
24. Агролесомелиоративное адаптивно-ландшафтное обустройство водосборов/ Кочетов И.С., Барабанов А.Т., Гаршинев Е.А. и др. – Волгоград: изд. ВНИАЛМИ, 1999. – 84 с.
25. Агролесомелиорация/ Под ред. проф. Н.И. Суса/. – М.: Сельхозгиз, 1959. – 503 с.
26. Гольцберг И.А. Метеорологическая эффективность продуваемых лесных полос разной конструкции// Труды ГГО. – Л.: ГГО. – 1957, вып. 44. – С. 123-128.
27. Львович М.И. Гидрометеорологическое действие лесных полос и принципы их размещения на полях колхозов и совхозов// Труды ГГО. – Л.: ГГО. – 1950, вып. 23. – С. 44-50.
28. Константинов А.Р. Погода, почва и урожай озимой пшеницы. – Л.: Гидрометеориздат, 1978. – 263 с.
29. Матеріали міжнародної конференції "Наукові основи раціонального використання земель, виведених з обробітку". – Чабани, 11-13 червня 2002 року. – К.: Фітосоціо-центр, 2003. – 212 с.

УДК 630*624:338.24021.8(477)

Асист. О.Ю. Галкін – УкрДЛТУ

УПРАВЛІННЯ ЛІСОВИМ СЕКТОРОМ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ІНСТИТУЦІЙНИХ ЗМІН

Висвітлено історичний аспект реформування управління лісовим сектором України. Запропоновано основні напрями інституційного будівництва лісового сектора економіки.

Ключові слова: інституційна теорія; реформування управління; лісова політика.

Assyst. O.Y. Halkin – USUFWT

Ukraine forest sector governance in institutional changes context

The historical aspect of forest sector of Ukraine governance reforming is described in the paper. Basic directions of institutional construction of forest sector are proposed.

Keywords: institutional theory; governance reforming; forest policy.

Багаточисельні проблеми управління лісовим господарством України зумовлені трансформацією економічної системи – її переходом на ринкові